

Zó awkward, en toch zo nodig

Column
Lentekriebels

door
Petra Josso Loureiro

“Hey mam...” Bijna, bijna was het gelukt om op tijd de slaapkamer te verlaten. Het is een kunst, dat rekken tijdens bedtijd. Niet alleen bij die van mij, trouwens. Alle kinderen lijken de kunst van het rekken te beheersen.

“Vandaag op school he...”. Een voordeel van deze prachtige rekkunst; er komt vaak nog een verhaal over de dag. Ik loop terug de kamer in en ga zitten op zijn bureaustoel. Het licht laat ik uit. Dat werkt, heb ik geleerd. Dan komen de verhalen.

“We kregen vandaag een lesje en dat ging over, nou...” Er volgt een stilte en een gniffel. Ah, er gaat een lampje branden.

Lentekriebels. Ieder jaar wordt de les gegeven, maar nu, in groep acht, lijkt het ineens meer indruk gemaakt te hebben.

‘Iedereen moest een beetje lachen enzo, maar..’

Voorzichtig vertelt hij wat er besproken is, welke plaatjes ze te zien kregen, en dat hij dat toch echt ‘awkward’ vindt. Ik grinnik en vraag hem waarom het ‘awkward’ is. In dit huishouden is tenslotte elk onderdeel van man en vrouw vertegenwoordigd en preuts zijn we niet. Hoe is het om zo’n les samen met de klas te krijgen? Hij draait zich om in bed, met zijn rug naar me toe en vertelt verder. “Iedereen moest een beetje lachen enzo, maar..”, zo vervolgt hij, “het maakt het wel minder raar omdat de hele bovenbouw dezelfde les krijgt misschien”.

Het gesprek is nog eventjes doorgegaan. Met veel geggrinnik, stiltes en gedraai. Met tussenpozen zei hij dat hij er niet over wilde praten met mij en vervolgens kwam er weer iets dat hij wilde delen. Het ongemak voelbaar, de noodzaak om het te delen voor hij daadwerkelijk kon gaan slapen ook.

Elk jaar is er onrust rondom de voorlichtingsweek op basisscholen. Dit jaar lijkt die onrust nog groter en heftiger. Wat is er aan de hand? Je zou toch denken dat het in de huidige maatschappij belangrijk is om kinderen voor te bereiden op de wereld. Een wereld die pas sinds enkele jaren seksueel grensoverschrijdend gedrag als maatschappelijk probleem erkent, met #MeToo als katalysator.

De prevalentie-monitor Huiselijk geweld en Seksueel grensoverschrijdend gedrag heeft uitgewezen dat in 2021 zeker 30% van de 16- tot 18-jarigen slachtoffer zijn geweest van seksuele intimidatie en/of fysiek seksueel geweld (NJI, 2023). De monitor laat ook een stijging zien van online én offline seksuele intimidatie en fysiek seksueel geweld bij kinderen onder de 12 jaar. In 2020 zaten de percentages op 2 procent (online) en 5 procent (offline). In 2022 zijn beide vormen met 1 procent gestegen.

Een procent klinkt als weinig, maar een simpele rekensom met de cijfers van het CBS brengt het totaal op een stijging van meer dan 21.000 gevallen (CBS, 2022).

Laten we vooral niet doorslaan in preutsheid maar het gesprek met elkaar voeren.

Een opvoedomgeving met daarin afwijkende opvattingen over gender, geen of minimale communicatie over seks en/of het niet leren interpreteren van signalen bij de ander, maken dat een kind minder leert wat de maatschappij als 'normaal' bestempelt (Berlo, 2022). Uit onderzoek is gebleken dat opvoeding kan bijdragen aan het verkleinen van de risicofactoren om een pleger van grensoverschrijdend gedrag te worden. Wanneer kinderen al van jongs af aan gelijkwaardigheid en respect bijgebracht krijgen zal dit doorwerken op latere leeftijd. Kinderen van nu zijn de volwassenen van de toekomst. Het is naïef om er vanuit te gaan dat alle ouders hun kroost de algemeen geaccepteerde normen van de maatschappij bij (kunnen) brengen. Er is geen leidend handboek waarin staat wat je op welke leeftijd en op welke manier met je kind moet bespreken. Het ene gezin is heel open, het andere gezin meer gesloten.

Kinderen van nu zijn de volwassenen van de toekomst.

Bovendien blijkt uit cijfers dat ongeveer 3% van de kinderen thuis mishandeld en/of misbruikt wordt, een voorzichtig percentage dat waarschijnlijk hoger ligt (CBS, 2021). Zelfs met dit percentage betekent het al tenminste één kind per klas, waarbij de thuisomgeving onveilig is en waarin het kind een ander 'normaal' meekrijgt. Wanneer niemand je vertelt over grenzen, grenzen aangeven, wat wel en niet openbaar kan en mag en hoe je met elkaar om gaat, hoe weet je dan wat als 'normaal' geaccepteerd is? Hoe weet je dan dat wat jou overkomt, misschien helemaal niet oké is?

Laten we vooral niet doorslaan in preutsheid maar het gesprek met elkaar voeren. De omgeving van een kind is sterk van invloed op de ontwikkeling en het gedrag (Rigter, 2008). Laten we dus vooral samen een veilige omgeving, een maatschappij, creëren waarin kinderen gefaciliteerd worden in hun ontwikkeling in de breedste zin van het woord. En daar hoort ook de seksuele ontwikkeling bij, zodat elk kind op een eigen tempo en ontwikkelingsniveau voor zichzelf op leert komen, leert wat grenzen zijn en dat het niet gek is om hier met elkaar over te spreken.

Wanneer wij als volwassenen het gesprek niet op een respectvolle manier kunnen voeren, wat zijn dan onze verwachtingen voor de jeugd?

Laten we bij het gesprek met elkaar beginnen. Het gesprek tussen professionals en leerkrachten, zodat de informatie theoretisch onderbouwd en afgestemd op de juiste (ontwikkelings)leeftijd in de klas aangeboden kan worden. Maar ook tussen de leerkrachten onderling, zodat zij van elkaar weten welke informatie wanneer gedeeld wordt en zij daarop in kunnen spelen en elkaar kunnen steunen.

Het gesprek tussen de leerkracht en de leerlingen, waarbij de anatomie, seksuele oriëntaties, grenzen, respect, pubertijd en genderidentiteiten cultuursensitief besproken worden.

Ik ben blij met de lessen op school. Het heeft ons geholpen om het gesprek op gang te brengen, met ons kind en met elkaar.

Het gesprek tussen de leerkrachten en ouders, zodat bekend is wát er op school behandeld wordt, en waarom.

Het gesprek tussen de leerlingen onderling, compleet met gegniffel en grapjes om de 'awkwardness' een plekje te kunnen geven. En natuurlijk het gesprek thuis, tussen kinderen en hun ouders. En ouders met andere volwassenen. We zijn tenslotte allemaal mensen met een seksuele ontwikkeling.

Ik ben blij met de lessen op school. Het heeft ons geholpen om het gesprek op gang te brengen, met ons kind en met elkaar. Want het juiste moment vinden om dergelijke onderwerpen te bespreken? Ik vind het maar lastig.

'Hey mam....?'

Bijna was de deur weer dicht. "Ik heb het vanmiddag ook aan papa verteld, hoor". Ik glimlach en ben benieuwd hoe dat gesprek dan gegaan is, was dat net zo 'awkward'? Ik geef mezelf een 'mental note' om daar nog even bij manlief op terug te komen. Een mooie opening om het weer eens te hebben over de volgende fase; de pubertijd met alle uitdagingen. Wat weten we nog uit onze eigen jeugd en wat willen we hem meegeven? Want onze kleine jongen is met een paar keer knippen straks ineens een man...

Referenties

Berlo, W. V. (2022, december). #MeToo en de preventie van seksuele grensoverschrijding in Nederland. *Justitiële verkenningen*, 48, pp. 9-21.

CBS. (2021). *Impactmonitor aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling 2021*. Opgeroepen op april 2023, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/rapportages/2021/impactmonitor-aanpak-huiselijk-geweld-en-kindermishandeling-2021?onepage=true>

CBS. (2022). *dashboard-bevolking/leeftijd/jongeren*. Opgeroepen op april 2023, van CBS: <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/jongeren>

NJI. (2023, januari). *Cijfers over seksueel grensoverschrijdend gedrag*. Opgeroepen op april 2023, van NJI: <https://www.nji.nl/cijfers/seksueel-overschrijdend-gedrag#:~:text=In%202021%20zijn%20er%20bij,tot%20en%20met%2017%20jaar.>

Rigter, J. (2008). *Het palet van de psychologie* (vierde, herziene druk ed.). Bussum: Coutinho.